

ных урадавых органаў. Шкодзяць колектывізацыі гаспадарак выключна інэртнасць і цемната самога гаспадара. Адным словам, артыкул зьяўляецца вельмі цікавым, і варта было-б, каб даныя, зьмешчаныя ў артыкуле, былі папулярызаваны і распаўсюджаны сярод шырокіх колаў сялянства.

Даволі цікавымі для сялянства зьяўляюцца артыкулы Т. А. Паўлава аб гадоўлі кароў і атрыманыя ад яе ў нашых беларускіх умовах найбольшага ўдою малака. У сваім артыкуле Алесь Дзямідовіч высвятляе ступень засьмечанасьці сялянскіх палёў і тых прычыны, што спрыяюць гэтай засьмечанасьці. Усе гэтыя артыкулы па сельскай гаспадарцы цікавы тым, што яны не кампіляцыйны, але самастойныя досьледы і да таго напісаны яны добра і зразумела. Побач з станючымі бакамі, у выданьні ёсьць і адмоўнасці. Да такіх адмоўнасцяў трэба аднесці тое, што ў шмат якіх артыкулах не адзначана літаратура, якая зачэпляе гэтае пытаньне, і атрымліваецца ўражаньне, што па гэтым пытаньні ніхто нідзе яшчэ не працаваў, тымчасам, як па некаторых пытаньнях працы вяліся. Напрыклад, артыкул Я. Сьвірскага аб афарбоўцы пігментам кветак у расьлін. Гэты артыкул зьяўляецца вельмі цікавым і для біоляга і для хэміка, і аўтар у гэтым артыкуле высвятляе шмат цікавага, але было-б яшчэ цікавей, каб аўтар паказаў і тую літаратуру, якая так ці інакш закранала гэтае пытаньне. У артыкуле М. М. Ганчарык—“Беларускія назвы расьлін” няма тлумачальніка скарачаных назваў, напрыклад, што абазначае такое скарачэньне „Ан. Даб, Дэм і г. д.“ Калі хто хоча зразумець гэтае скарачэнае слова, дык ён павінен шукаць тых выданьні, дзе друкаваліся першыя працы аўтара па гэтым пытаньні. Значна было-б лепш, каб аўтар далучыў да гэтага-ж тому і тлумачальнік скарачаных назваў. У вогуле трэба адзначыць, што Горацкае Навуковае Т-ва шмат працуе ў

галіне дасьледваньня прыроды Беларусі, і яго працы заслугоўваюць вялікае ўвагі з боку культурных працаўнікоў.

Чытач.

Валеры Маракоў. „На залатым пакосе“. Вершы. Выданьне ЦБ „Маладняка“, Менск, 1927 г., стар. 72, цана 65 кап.

Імя Валерыя Маракова ўжо досыць добра вядома нашым чытачом. Яго вершы друкаваліся ў часопісах „Чырвоны сьцяг“, „Маладняк“, „Польмя“, у газэтах—„Савецкая Беларусь“, „Зьвязда“ і, урэшце былі, выданы зборнікам „Пялёсткі“.

Зараз перад намі новы зборнік яго вершаў „На залатым пакосе“. Гэта—новы падарунак маладога таленавітага беларускага паэты, гэта—новая, моцная і прыгожая цагляна ў будынак беларускай літаратуры, у мур беларускай культуры наогул. Прыгожыя ўзоры высокай мастацкасці Мараковым былі ўжо даны і ў „Пялёстках“, але зборнік „На залатым пакосе“ сьведчыць аб тым, што малады паэта зрабіў вялікі крок наперад як з формальна-мастацкага боку, так і з боку ідэалёгічнага. Яго рытм сапраўды стаў „буйным і сакавітым“, а на акаляючае жыцьцё ён пачаў глядзець зусім пановаму.

Амаль што ўсе рэцэнзэнты „Пялёстак“ вельмі непакоіліся з прычыны ідэалёгічнае нясталасьці Маракова. Трэба прызнацца, што ад „Пялёстак“ сапраўды павявае нейкай журботнасцю, сумам і можа нават упадніцтвам. Аб чым-жа гавораць нам вершы „На залатым пакосе“? У чым разгортваецца талент маладога паэты? Дзе цені і дзе сьвятло ў творчасці Маракова?

Дзеля лепшае выразнасці адказаў на пастаўленыя запытаньні мы будзем разглядаць „На залатым пакосе“ ў некаторым параўнаньні з „Пялёсткамі“.

Папершае, трэба адзначыць, што рысы такога сваясабістага санты-

менталізму, якія адразу кідаюцца ў вочы ў „Пялёстках“, у зборніку „На залатым пакосе“ амаль не сустракаюцца. Калі ў „Пялёстках“ амаль з кожнае старонкі выглядалі сьлёзы, выглядаў плач ды нават вось у якім паступова-разгорнутым малюнку—

перш:

Сэрца балюча плача,

пасьяля:

Так моцна, так глуха галасіць душа,
далей:

... плачаш, плачаш, сьлёзы ллюцца,
Яны гараць, пякуць агнём;

з яго самога плач пераходзіў на акалячую асярэдзіну:

... праплача мой родны, мой любы народ,
Праліе свае сьлёзы...

З народу плач пераходзіць на дрэвы:

... хвой, асіны і лазьняк
Свае сьлёзы губляюць і ровяць.

пасьяля:

Зара праплача,

пад канец:

Зьвініць і плача залатая шыр,

і ўрэшце:

... Цяпер хай плача ад болю
Ўсё, што хоча з надзеямі жыць.
Бо ўжо хутка над лесам і полем
Маім песням ня будзе мяжы!

то зараз, сапраўды, хутка гэты плаксівы, мэлянхолічны настрой мяняецца. Мінулае здана ў архіў і

Наша сонца сягоньня гарыць
Цвіетам яркім румянай зары;

а калі так, то

... выходзь маладзецкая раць
На прасторах маёўку спраўляць,

таму што:

На прасторах зялёных палёў
Ўсё цвіце-расьцьвітае, жыве,
Ўсюды радасьць і звон галасоў,
Ўсіх прывольле сягоньня заве.

Калі Маракоў яшчэ ўчора ішоў
„на радзімую сін“

пад асенняга сьвісты пажоўклых асін,

то сёньня яму хочацца

... Згубіць гэтай восені хмары,
Каб навекі забыць пра крыжы,

бо сёньня „ў юнацкіх грудзях“ чуваць новыя песні. Калі яшчэ ўчора, кажучы

О, каменье замоўкла, каменье маўчыць,
Яно цёплага слова ня скажа.

Калі так, я хачу між палёў адпачыць,
Хай палі мне пра сонца раскажуць,

Валеры Маракоў уцякаў ад адмоўных зьяў жыцьця, у прыватнасьці, адмоўных бакоў гарадзкае культуры „на ўлоньне прыроды“, то сёньня ён шчыра прызнаецца, што

... калісьці думаў, думаў я ня раз,
Што ў прасторах сінх ёсьць надзей разгар,
але ён сёньня пераканаўся, што

Гэта ўсё няпраўда, гэта ўсё мана,
і з гэтае прычыны:

Я сягоньня новы, іншы як заўчора,
і таму

Не магу я болей так нікчэмна жыць.
Ён хоча жыць так,

Каб ня плакаць болей бяз душы і слоў,
бо

... сэрца палае каханьнем,

бо

Наша песня надзей і юнацтва.
Наша радасьць ня згіне у цьме!

Ён зараз хоча,

Каб вольныя дзіўныя гукі
Краіне сваёй дараваць,
... Каб гэты сьпеў бадзёра-новы
Разьведў крыўду і туман,

бо

Цяпер ў грудзях другія словы.
Другі агонь ў душы жыве
І гэты сьпеў бадзёра-новы
Да сьветлай праўды сьвет заве.

Ён бачыць, што

Над кожнай хатаю бясконца
Вяснова новы сьпеў разьлёг,

і таму ён гарыць агнём жаданьня,

Каб песняй радасьці і волі
Праславіць нашу Беларусь;

.. Каб у гэта раньне сьпець пра нашу
волю
І пра наша шчасьце і пра наш прастор!

Ён зьвяртаецца да свае краіны:

Ах, мой край каханы, залаты мой край,
Не хачу так рана ў песнях дэгараць,

бо

Сёньня радасьць б'е у грудзі;
Сёньня людзі, ўсюды людзі...
Сёньня родны край цвіце,
Сёньня вольны май заве!

Праўда, у гэтай сёнешняй радасьці гучаць і ноткі трывогі і турбот за грамадзкі спакой. Яму чуецца, што

Хтось крычыць аб крывавай пагрозе,
Што прыносіць для сьвету гудкі;

ён чуе, што

... там за нашым далягядам
Жадаюць зноў і боек і ахвар,
Каб нашу волю, наш прастор і ра-
дасьць
Пусьціць на вецер к чорту на пажар!

Але

Няхай-жа знаюць—бруднымі нагамі
Ім не прайсьці над нашай галавой,
Бо ўсе мы, ўсе адзінымі шляхамі
За кроў сваіх адплацім ім крывёй.
І ўсе адной вялікай пуцявінай
Яшчэ упарцеі пойдзем і смялей,
А нашым ворагам ня быць у тэй краіне,
Дзе будзе жыць краіна БССР!

Чытаючы гэтыя радкі, радкі поўнай
мужнасці і гатоўнасці рынуцца ў бой
за вольнае і прыгожае жыццё „краі-
ны БССР“ і, натыкаючыся на жа-
даньне

Дабром за ўсё... за ўсё дабром пла-
ціць!

на гэты эвангэльска-хрысьціянскі
тэзіс, дык проста дзіўна стано-
віцца. Ідэалы містычна-эвангэльскіх
шуканьняў знайшлі сабе прытулак
у Маракова, што зьяўляецца адною
з заган у яго творчасці.

У зборніку „На залатым пакосе“
знайшлі сабе адбітак мотывы грама-
дзянскае вайны. Яму ўспамінаецца,
калі

... У палёх цёмна-зраненых
Не адзін праклінаў горкі лёс,
Калі ў сінх палёх над курганамі
Завывалі гарматы да сьлёз.

А зараз ён бачыць, што

Над сівымі абшарамі
Паланее крывёю наш сыяг—
Гэта кроў узнялася пажарамі,
Гэта сымбаль вясны і жыцця.

Побач з гэтым гучным акордам
звьяняць мотывы каханьня, каханьня
гарачага, палка-юнацкага, шчырага.
Каханьне прыроды, каханьне свае
краіны, каханьне свайго „любага на-
роду“ і ўрэшце каханьне „сястрыцы
Ніны“—знайшло „ў словах-вобразах“
сваё выкрышталізаваньне.

Што-ж да мастацкага афармленьня і
мастацкае праўдзівасьці, то тут трэба
заўважыць, што зборнік вызначаецца
надзвычайнай трапнасьцю вобразаў
(праўда, з імажыністычным налётам)

і вельмі дасканалай крышталізава-
насьцю вершу. Досыць падаць не-
калькі наўгад выхапленых вобразаў,
каб мець уяўленьне аб усім зборніку.
Вось, напр.:

Месяц чырвонцам скаціўся у травы,
або

І ночка сінім васільком
Схіліла твар свой сіратлівы,

ці

Мае грудзі прыбоі Надзьвіньня
Грэюць ласкамі зор па начох.

Строфічны бок вершаў вызна-
чаецца рознастайнасьцю—ад двувер-
ша да тэрнарных строф. Рыфмоўка
такая: аа вв сс... авав... а ва ва, а ва-
ав, ававс. Вершы напісаны паводле
сылябо-тонічнай сыстэмы і таму час-
та рытм супадае з мэтрам. Сустрэ-
каецца, праўда, і „чысты“ 3-стопны
ці 4-стопны дактыль, часамі ён, пры
дапамозе анафору, пераходзіць у та-
кі-ж анапэст, але гэтыя канонічныя
формы ані ня зьявляюць поэты.

Падагульняючы ўсё сказанае, мож-
на ўпэўнена сказаць, што калі Ма-
ракоў больш будзе наглядаць жыццё
і сур'ёзна адносіцца да свае твор-
часці, то яшчэ не адзін дьямэнт
творчасці дасьць нашай літаратуры.

Валеры Верас.

Гарт. Літаратурно-художні та
критичний журнал Всеукраїнської
спілки пролетарських письменників.
№ 1, квітень—травень, № 2—3,
червень—липень. 1927. Державне
Видавництво України.

Гэта часопісь, якую заснавала тая
часьціна быўшых гартаўцаў, што за-
сталася вернай традыцыям першых
піонэраў Кастрычніка ў украінскай
літаратуры, традыцыям іх правады-
ра—нябожчыка Васіля Блакітнага.
Але зусім зразумела, што, не адмаў-
ляючыся ад гэтых традыцый, „Гарт“
павінен, як гаворыцца ў прадмове
(„Наша путь“), ісьці далей уперад
тым шляхам, які вызначае Маніфэст
Усеукраінскага Зьезду пролетарскіх
письменьнікаў.